

DRHAM IS DRHAM NEBOLI DOMA JE DOMA
– OBRAZ DOMOVA V TVORBĚ
KRUŠNOHORSKÉHO PÍSNÍČKÁŘE
ANTONA GÜNTHERA

Marta Ulrychová

Na hřbitově na Božím Daru, nejvýše položeném městě České republiky, přitahuje pozornost opečovávaný hrob s bronzovým reliéfem zobrazujícím mužskou hlavu. Turisté sem putují cíleně, neboť na hrob krušnohorského písničkáře Antona Günthera (1876–1937) upozorňují turistické letáčky. Osmdesát let, které letos v dubnu uplynuly od jeho tragické smrti, mne inspirovaly k tomu, abych se pokusila zodpovědět na otázku, kdo byl A. Günther a kterak se v jeho písňové tvorbě odráží jeho domov, Boží Dar, kde strávil podstatnou část svého života, kde se narodil a kde také zemřel.

V letech 1945–1990 se o Güntherovi u nás příliš nemluvilo, ačkoliv jeho písně se tradovaly zejména v prostředí německé národnostní menšiny. Zřejmě vadilo jeho náboženské přesvědčení a okolnost, že jeho rozvětvená rodina byla po roce 1945 vysídlena do různých koutů Německa. Vzhledem k tomu, že dosud v celé poválečné době (2011) vyšla pouze jediná publikace, která je společným dílem Güntherova potomka Manfreda a redaktora Waltera Lutze, budu životopisná data čerpat převážně z ní.

Güntherovi předci z otcovy i matčiny strany byli horníci. Stejně tak i otec Hans, který se po požáru Jáchymova (1873) musel uchýlit do rodného domu v Božím Daru. Protože zde žilo mnoho příslušníků stejného jména, Hans dostal podle svého předchozího působiště přezdívku „Toler“. V Božím Daru se uchytil jako *Stickmeister*,¹ ale vydělával si i jako hauzírník a občas jako muzikant v nedalekém hostinci Neues Haus stojícím přímo

1. Předkresloval vzory k bílému vyšívání.

Anton Günther (1876–1937). Zdroj: <[tps://de.wikipedia.org/wiki/Liedpostkarte](https://de.wikipedia.org/wiki/Liedpostkarte)>

na hraniční čáře. Hranice mezi Saskem a Čechami nebyla v oné době překážkou. Obyvatelé Krušnohoří přecházeli z jedné strany na druhou. Cítili se být spojeni společným původem a společným nářečím. Překážku představovala spíše konfese – Němci na české straně byli katolíci, Němci v Sasku luteráni.

Od malička byl Anton zvyklý na práci v hospodářství, zároveň však díky svému kreslířskému nadání pomáhal otcí předkreslovat vzory. Uměl dokonce i paličkovat, což nebylo v Krušnohoří, kde paličkovali i muži, nic výjimečného. „Toler-Hans“ se také postaral o základní hudební vzdělání svého syna. Koupil mu housle a nechal ho učit u božidarských muzikantů (Günther – Walther 2011: 30–33). Od roku Anton 1888 navštěvoval obecnou školu ve svém rodišti, po ní následovala měšťanka v Jáchymově.² V této době mu na tyfus umírá matka. Otec, starající se o početnou rodinu, se roku 1891 znovu žení, tentokrát s vdovou Franciskou Süšovou, která

2. Po čtyři roky musel denně pěšky dvakrát překonávat výškový rozdíl 400 m, což mu jistě do budoucna zajistilo dobrou fyzickou kondici.

v následujících letech přivede do rodiny k sedmi dětem dalšího syna (tamtéž: 36–38).

Anton školu dokončil s výborným prospěchem, nicméně finanční situace rodiny mu neumožnila splnit sen stát se lesníkem. Otec ho posílá do saského Buchholzu, aby se v dílně Eduarda Schmidta vyučil litografem.³ Po třech letech Günther odchází hledat práci do Prahy. Má štěstí, je přijat k proslulé firmě A. Haase na Smíchově. Brzy se dostává mezi krušnohorské rodáky a pravidelně navštěvuje společenské večery jejich spolku *Gutsgewer Obnd / Krušnohorský večer*.⁴ Často se i zpívá, pochopitelně především písně z Krušnohoří. V tomto ovzduší vzniká roku 1895 Güntherova první píseň *Drham is drham / Doma je doma*. Stala se tak populární, že se Anton coby litograf rozhodl ji rozmnožit formou pohlednice.⁵ Takto se brzy rozšířila po celém Krušnohoří, a to i na saské straně. „Toler-Hans“ se okamžitě chytil příležitosti a svůj občasný podomní obchod rozšířil o nový sortiment – Antonovy pohlednice. Ten jich zatím natiskl v Praze dalších tisíc kusů (tamtéž: 61). Nezapomeňme, že konec století je dobou rozvoje turistiky – staví se turistické chaty, rozhledny, turisté si z navštívených míst odvázejí upomínkové předměty a svým přátelům píše pozdravné pohledy.⁶

3. Buchholz byl převážně evangelický. Anton se tak jako katolík dostává do jiného prostředí. Sžívá se však s ostatními uční evangelického vyznání, stává se dokonce členem spolku evangelické mládeže.
4. Mluvilo se zde krušnohorským nářečím, kdo by býval promluvil spisovnou němčinou, byl by potrestán peněžní pokoutou.
5. Přimaloval zasazené smrky, uprostřed do půlkruhu zasadil emblémy krušnohorské sednice – kachlovou pec s lavicí, paličkářky, nástěnné hodiny a kočku. Pod nápis „*Gruss aus dem Erzgebirg*“/„*Pozdrav z Krušných hor*“ přidal hornický symbol – mlátek a želízko.
6. V okolí Božího Daru byla na nejvyšším vrcholu Krušných hor Klínovci (1244 m) postavena roku 1883 kamenná rozhledna, k ní pak o deset let později dřevěná chata. Ta byla při příležitosti jubilejní výstavy uspořádané k počtě 60. výročí panování císaře Františka Josefa roku 1907 rozšířena o prostornou halu. Na saské straně vznikla roku 1889 na Fichtelbergu (1206 m) turistická chata podle návrhu Oskara Puschmanna. V nedalekém okolí Božího Daru vznikla na české straně roku 1885 další rozhledna na Plešivci (1028 m).

Güntherovy pohlednice různého stáří s písní *Drham is drham / Doma je doma*.
 Zdroj: <[tps://de.wikipedia.org/wiki/Liedpostkarte](https://de.wikipedia.org/wiki/Liedpostkarte)>

V roce 1898 Güntherův tvůrčí potenciál doslova explodoval. Např. do roku 1901 vzniká 33 nových textů, z nich 21 je podloženo melodií (tamtéž: 62). U prvních písňových zápisů se ještě dopouští nepřesností, když nožičky od h¹ píše vpravo dolů nebo uprostřed noty. Protože nemá autorská práva, písně se rychle dostávají do repertoáru potulných muzikantů.⁷ Pohlednice se prodávají i na Božím Daru v krámku Antonova mladšího bratra Julia, nabízejícího suvenýry, krajky a sportovní zboží. Tak mohl Anton díky zaměstnání i vedlejším výdělkům podporovat sourozence. Mohl dokonce přijmout výhodnou pracovní nabídku v Dánsku, rozhodl se však zůstat v Praze (tamtéž: 63, 69, 74).

Zásadní zlom v jeho životě představuje rok 1901. Ve věku padesáti pěti let mu umírá otec a Anton se vrací do Božího Daru, aby jako „Toler-Hans-Tonl“ převzal hospodářství a postaral se o početnou rodinu. To však neznamená konec jeho písňové tvorby. Naopak. Přibývá nová tematika, kromě opěvování domova, přírodních krás a krušnohorských tradic si všímá osamělých lidí

7. V Krušnohoří jim říkali *Fatzer*.

a jejich trpkého osudu, vedle idyly občas zazní i tragický motiv. Mohl si také založit živnost v podobě vlastního vydavatelství. Od této doby jsou pohlednice signovány.⁸ S bratrem Juliem se Anton často vydává vlakem na českou i saskou stranu, aby zpěvem písně zpopularizoval a zvýšil jejich prodejnost (tamtéž: 79–86). Texty píše nadále v božidarském nářečí. Tím se však ve vzdálenějších lokalitách na saské straně již nemluvílo. Pokouší se proto najít jakýsi kompromis, čímž vytváří uprostřed krušnohorských dialektů jakýsi nový jednotící styl.

V roce 1902 se prostřednictvím písničkáře Hanse Sopa dostává do kontaktu se *Společností na podporu německé vědy, umění a kultury v Čechách / Die Gesellschaft zur Förderung der deutschen Wissenschaft, Kunst und Kultur im Böhmen*, která ho posléze finančně podpoří. Písně začíná vydávat pod mottem *Klänge aus der Heimat* a s pomocí božidarského učitele hudby Antona Heima je nechává opatřit klavírním doprovodem (tamtéž: 87). Tímto způsobem písně pronikají do všech sociálních vrstev.

Brzy si Günthera povšimne tisk,⁹ který jeho činnost pravidelně komentuje, a krajinské spolky. *Krušnohorský spolek / Erzgebirgsverein*,¹⁰ *Spolek Krušných hor a Českého středohoří / Erz- und Mittelgebirgsverein*¹¹ a *Krušnohorský spolek / Erzgebirgsverein*¹² mu umožňují pravidelné vystupování v Sasku. Fotografie tohoto období ukazují Günthera jako urostlého sebevědomého muže s nezbytnou dýmku v ústech (tamtéž: 95). Ve své písni *De Pfeif (Dýmka)* z roku 1900 se vyjádřil takto: „*Mei Pfeif, die macht mir immer Freid, drüm raach ich aah ze jeder Zeit.*“¹³ Je na vrcholu své popularity, dostává se mu uznání z vyšších míst, spolkových organizací, v roce 1907 ho na

8. *Ant. Günthers Selbstverlag, Gottesgab im Erzgeb. Böhmen* nebo *Eigentum und Verlag des Autors Ant. Günther, Gottesgab No. 113*, dále *Nachdruck verboten – Ges. Geschützt* anebo *Alle Rechte vorbehalten.*

9. Místní měsíčník *Glück auf!* (Zdař Bůh!).

10. Založen roku 1876 v Aue.

11. Založený roku 1903 v Praze.

12. Založený roku 1878.

13. V dialektu z okolí Božího Daru „*Má dýmka mě stále těší, proto neustále kouřím.*“

Pomník Antona Günthera z roku 1936, náměstí na Božím Daru. Foto M. Ulrychová 2017

Fichtelbergu přijímá saský král Friedrich August III. a o šest let později mu propůjčuje Čestný kříž (Ehrenkreuz). V roce 1908 vystupuje před arcivévodou Karlem při příležitosti jubilejní výstavy k poctě šedesátého výročí panování císaře Františka Josefa na Klínovci. K slavnostnímu okamžiku dochází i v jeho osobním životě – roku 1908 se žení s Marií Zettlovou a v následujících letech se stává otcem syna Erwina a dcery Marie. Často zajíždí účinkovat do Berlína a do Drážďan, kde je v roce 1908 založen *Zemský spolek saské ochrany domova/Landesverein Sächsischer Heimatschutz*. Zde navazuje přátelství s dvorním radou doktorem Oskarem Seyffertem, který je zároveň zakladatelem *Spolku saského národopisu / Verein für Sächsische Volkskunde*.¹⁴ Z tohoto období stojí za zmínku *Schneeschuhfahrer-Marsch / Pochod lyžařů* (1911), v němž Günther humornou formou zachytil počátky lyžování v okolí Božího Daru (tamtéž: 130–137).

14. Založený roku 1897. Z iniciativy O. Seyffera bylo v roce 1913 v Drážďanech založeno *Zemské museum lidového umění / Landesmuseum für Volkskunst*.

Bohužel do těchto šťastných let zasáhne první světová válka. Günther narukuje k 74. a později 75. pěšímu pluku do Chomutova. Z jeho písní je zjevné, že je ovlivněn hurápatriotismem – projevuje v nich svoji loajalitu císaři, vyzývá vojáky k plnění vlasteneckých povinností a ani náhodou nepochybuje o tom, že by válka mohla být nespravedlivou. Na srbské frontě zažije obě ofenzívy rakouské armády, poté je jeho pluk nasazen na italskou frontu k řece Isonzo, kde utrpí průstřel nohy. Je odtransportován do Záhřebu a odtud do chomutovského lazaretu. Zde má čas na to, aby si vyřídil záležitosti s vydavatelem – firmou Friedrich Hoffmeister v Lipsku, s níž podepisuje exkluzivní smlouvu. Tak přicházejí na svět Güntherovy písně s klavírním doprovodem, zatímco pohlednicové se dále tisknou v jeho božidarském vydavatelství. V době války Günther napsal sedmdesát textů, z toho třicet podložil melodiemi. Vysloužil si hodnost desátníka a byl dvakrát vyznamenán stříbrnou medailí 2. a 1. třídy za udatnost. Po návratu domů oslaví narození své dcery Irmgardy a přejímá starost o vdovu a tři děti svého bratra Julia, který se z první světové války nevrátil (tamtéž: 173–194).

Ve 20. letech se Günther profiluje jako zastávce patriarchálního světa a jeho tradic, ještě výrazněji se přiklání k náboženské ideji, odmítá politikaření, satiricky pohlíží na emancipační snahy žen, zesměšňuje novoty v životním stylu, např. brojí proti bubikopfu, krátkým sukním, charlestonu coby „horečnatému deliriu“ apod. Poválečné desetiletí je významné tím, že Güntherovy písně jsou průběžně zaznamenávány berlínskými firmami na gramofonové desky. Jen u Polyphonu bylo natočeno osm desek s šestnácti tituly (1921). V letech 1921–1931 natočil v Berlíně dvacet sedm písní, přičemž některé byly natočeny mnohokrát. Nejvyššího počtu dosáhla *Mein Vaterhaus / Můj rodný dům* a *Feierabend / Štědrý večer* (tamtéž: 248). Sbírá pocty, pravidelně vystupuje, tentokrát více na saské straně. Jeho jméno je zapsáno do bedekrů, jeho dům se stává cílem školních výletů německé mládeže. V korespondenci si tyto akce nepřestává pochvalovat, neboť mu prodej a podpisy pohlednic zajišťují trvalé příjmy.

Tak jako všechny pohraniční oblasti i Jáchymovsko je ve 30. letech 20. století postiženo hospodářskou krizí. I zde se stále výrazněji ozývá hlas Heinleinovy Sudetoněmecké vlastenecké fronty/ Sudetendeutsche Heimatfront, od voleb roku 1935 přejmenované na Sudetoněmeckou stranu. Henleinovu volání po jednotě sudetských Němců a spravedlivém vyrovnání jazykové otázky v Jáchymově téhož roku neodolá ani Günther a u této příležitosti se ozývá básní *Der neue Wind / Nový vítr*, v níž promlouvá o nových nadějích, vycházejícím slunci, nastolení práva a pořádku, míru, o práci, zajišťující chléb, doslova: „*Es deutsche Volk ist wieder aufgewacht, nu Herrgott gaab den Segn, daß wieder deutscher Glaubn on Trei be der Arbit onner Führer denn sei. Führ ons en Frieden entgegen!*“¹⁵ (Tamtéž: 265–266) I když na tento čin měl Günther později podle pamětníků pohlížet jako na životní přešlap, nemohl zabránit, aby za zvuků jeho lyžařského pochodu nevykročili při svých přehlídkách v Sudetech stovky henleinovců.

Po nástupu Hitlera k moci se hranice mezi Československem a Německem stávala stále méně průchodnou, což znamenalo i poznenáhly konec Güntherova působení v Sasku, tudíž i omezení jeho příjmů. Nastávaly komplikace s vystoupením, naposledy v Sasku zpíval v roce 1935. Řada přátel ze saské strany mu navrhovala přestěhovat se s celou rodinou do Německa, nicméně Günther tyto nabídky odmítal. Mezi svými rodáky byl stále uznávanou osobností. V roce 1936 mu Boží Dar vystrojil k 60. narozeninám mohutné oslavy.

Bohužel se asi žádnému historikovi nepodaří vysvětlit důvod, který dovedl Günthera na vrcholu popularity k sebevraždě. Spáchal ji 29. dubna 1937. Jeho pohřbu se zúčastnilo 7 000 lidí z obou stran hranice (tamtéž: 287). Můžeme se jen mlhavě domnívat, že se Güntherovi rozpadl svět, který představoval jistotu jeho života, svět založený na tradičních hodnotách, jež přestaly fungovat, na víře v Boha, která byla zatlačena do pozadí.

15. „*At' se německý lid znovu probudí, necht' mu požehná Bůh, aby ho opět v práci vedla německá víra a věrnost! Ved' nás k míru!*“

Jaké bylo Güntherovo pojetí lidové písně? Günther řadil písně v dialektu (*Mundartlieder*) k lidovým písním a jejich zpěv a zvroucnění v čase (*Verinnerlichen*) považoval za jednu z možností, jak posílit citovou výchovu a upevnit sociální vazby. Ačkoliv sám písně psal a byl svědkem jejich zlidovění, měl o nich romantickou představu, v podstatě vycházející z grimmovského pojetí: „*Im heimatlichen Volksliede liegt die Seele des Volkes. Aus dem Volke wurde es genommen, deshalb spiegelt sich das Volk in seinen Liedern wieder. Im Liede finden wir uns immer wieder.*“¹⁶

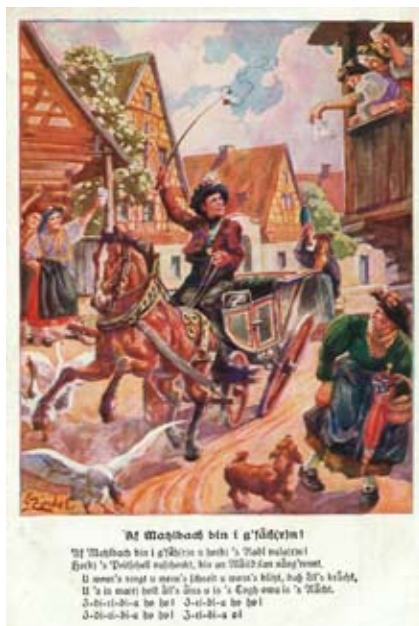
Günther byl autorem textů, melodie a interpretem v jedné osobě, prostřednictvím vlastních pohlednic se dokonce sám staral o jejich rozšíření. Jeho osobnost potvrzuje postřeh mnohých sběratelů o mnohostrannosti významných interpretů, u nichž se kumuluje talent k mnoha činnostem. U Günthera to byl všestranný hudební talent spojený s výtvarným nadáním. Vytvořil prototyp písní, které obyvatelé Krušných hor přijali za své, a to bez rozdílu příslušnosti ke státním celkům. Svými písňovými pohlednicemi se stal průkopníkem tohoto žánru, který byl ve 30. letech v Československu německým obyvatelstvem na Chebsku hojně využíván k propagačním účelům.¹⁷

Tematické spektrum písní je široké. Mladý Günther vychází od pojmu *drham/doma*, který zahrnuje rodný dům, rodinu a les, přechází k širšímu pojmu *Heimat*¹⁸ znamenajícímu Krušnohoří, jeho obyvatele hovořící německy a jejich tradice. Domovem je tedy „*schiene Arzgebirg*“/„*krásné Krušnohoří*, ale také dějiny a život lidí, k nimž Günther patří. Láska k domovu nemůže být jen sněním, ale musí být aktivním postojem, který chrání přírodu a životní prostředí. Láska k domovu také chrání člověka před odcizením. Chce-li někdo domov uchovat, ale zároveň měnit, musí se snažit uchovat lidské společenství (solidarititu) a měnit to, co mu škodí.

16. „*V národní písni spočívá duše lidu. Z lidu vzešla, proto je jejím zrcadlem.*“

17. Platí to zejména o pohlednicích Gustava Zindela (1883–1959), propagujících ideu tzv. velkého Chebska.

18. Překládáme ho jako *domov*, *domovina* nebo *vlast* ve smyslu latinského *patria*.

Písnová pohlednice s akvarelem
 Gustava Zindela, nedat.
 Archiv Města Cheb

Günther nebyl členem žádné strany: „*Mei Haamit ist mei Arzgebirg, mei Volk ist mei Partei!*“¹⁹, píše v roce 1925. Je pravým lokálním patriotem (nikdy neopouští své rodiště!), ve svých textech však neopomene zdůraznit příslušnost k většímu jazykovému společenství. „*Haamit*“ u Günthera prezentovaná oblíbeným arzenálem německých romantiků (např. „*srdce*“, „*zurčení potoka*“, „*zpěv ptáků*“, „*klid lesa*“, „*teplá jizba*“, „*útulnost*“, ale také „*klapot paliček*“ nebo „*zapálená dýmka*“) je tak spojena se závažnějším pojmem „*deitsch*“ (německý): „*Deitsch is mei Haamit!*“ / „*Německý je můj domov!*“, píše v jedné z písní. Na obsahu tohoto slovního spojení se během Güntherova života nic nemění. Na české straně hranice zlidověly zejména písně opěvující přírodu, anebo ty, které jsou spjaty s lidovými tradicemi,

19. V dialektu z okolí Božího Daru „*Můj domov je moje Krušnohoří, moje strana je můj lid*“.

*Güntherova pohlednice s písní
Wu da Wälder hamlich rausch'n /
Kde lesy šumí domovem.
Zdroj: <[https://de.wikipedia.org/wiki/
Liedpostkarte](https://de.wikipedia.org/wiki/Liedpostkarte)>*

zejména pracovními úkony. Zde je např. velmi vzácná skupina tzv. paličkářských písní.²⁰

Günther vytvářel jednoduché, snadno zapamatovatelné nápěvy, často navazující na hornické písně, mající mnohdy charakter tzv. obecné noty. Každá slabika je podložena jiným tónem melodie. Ta je převážně symetrická, tvořená periodickým osmitaktím, přičemž každá perioda odpovídá jednomu textovému řádku. Písně jsou jednohlasé, strofické, bez refrénu nebo s refrémem. Písně vztahující se k aktuální společenské tematice mají větší počet slok a jejich melodika se mnohdy podobá kupletu. V notaci dával Günther přednost jednoduchým tóninám C, D, G, F a B dur. Melodie bývá založena na rozloženém akordu, ve fanfárové melodice jsou časté např. rozložené sextakordy. Začáteční motiv prokazuje často skok

20. Do svého repertoáru je v překladu manželů Balounových přejal karlovarský folklorní soubor *Dyleň*.

ze spodní kvinty na tercii. K dalším znakům patří tvoření sekvencí a stereotypní závěrečné formule. Ambitus většinou tvoří oktáva, není však výjimkou ani duodecima. Rozsah je tudíž zvládnutelný i pro neškolené pěvce. Některé písně naopak mají až patnáctitónový rozsah, přičemž se v refrénu vyskytují náznaky jódlování. V rytmice dává Günther přednost třídobému ländleru a dvoudobému pochodu s výrazným uplatněním tečkovaného rytmu.²¹ Ve většině případů se vyskytuje předtaktí. Mnohdy se střídá sudé a liché metrum, přičemž sudý takt Günther zásadně notuje jako čtyřčtvrteční.

Mluví-li se dnes o krušnohorské písni, máme tím na mysli především písně Güntherovy.

Nebyl však v tomto směru v Krušnohoří jedinou výraznou osobností. Již výše jsme se zmínili o rodáku z Horní Blatné H. Sophovi (1869–1954). Také on složil mnoho set písní opěvujících krásy Krušnohoří, také on vydával své písně na vlastnoručně ilustrovaných pohlednicích, z nichž mnohé jsou dosud mylně přisuzovány právě Güntherovi.²²

V 90. letech minulého století se vzbudil velký zájem o Güntherovu tvorbu. Svědčí o tom množství nahrávek jeho písní, jejichž interpretace se ujímají mladí písničkáři, v Krušnohoří pak pěvecké spolky. V Oberwiesenthalu byla Güntherovi věnována pamětní síň v nedávno nově otevřeném muzeu.²³ Zároveň ho před budovou muzea připomíná pomník koncipovaný podobně jako pomník na Božím Daru.²⁴ Güntherovy písňové pohlednice se

21. Zde byl výrazně ovlivněn pochody rakouské armády.

22. Hans Soph se vyučil malířem porcelánu, procestoval mnoho míst v Německu (Hannover, Lobenstein, Jena), působil i ve Vídni. Posléze se usadil ve Zwickau, kde tvořil až do své smrti. V roce 1955 o něm vyšla monografie, jeho skladby jsou v Německu vydávány v četných reedicích (Burachovič: 114–115).

23. Museum Oberwiesenthal bylo otevřeno v roce 2014. Sídlí v budově někdejší lesní správy. K nahlédnutí je zde k dispozici 29 pohlednic, jejichž dotisk pořídili v letech 1995–2004 Güntherovi dědici. Zajímavým způsobem jsou zde instalovány nahrávky pěti Güntherových nejznámějších písní. Muzeum zároveň vydalo výzvu ke sběru pohlednic vydaných v písničkářově božidarském vydavatelství. Se stejnou výzvou jsem se setkala za výlohou knihkupectví v saském Annabergu.

24. Na pomníku je uveden Güntherův výrok: „*Es ganze Laabn is ne Sehnsucht nooch der Haamit.*“ („*Celý život je touhou po domově.*“)

Dům Antona Günthera na Božím Daru. Foto M. Ulrychová 2017

objevují i v nových expozicích našich muzeí v Karlových Varech, Jáchymově a na Božím Daru. Na portálu YouTube jsou zároveň již k dispozici i Güntherovy autentické nahrávky z 20 a 30. let minulého století.

Jako člověk narozený a vyrostlý přímo na hranici dvou států měl v sobě krušnohorský písničkář zakořeněnou svobodu. Mohl hranici denně volně překračovat, aniž by ho tato čára na mapě omezovala. Tím nepochopitelnější pro něj musela být ztráta tohoto celoživotního návyku. Günther dobrovolně odešel, aniž by musel zažívat následné tragické události, které učinily z jeho domova peklo. Prožívali ho nejen zde narození, ale všichni ti, kteří do něho byli posléze nedobrovolně zataženi.

Prameny:

CD *Anton Günther. Sänger des Erzgebirges*. Originalaufnahmen 1921–1931. B. T. Music, 1995.

Literatura:

- BALOUNOVÁ, Aleša – BALOUN, Miroslav 1993: *Lidové písně a tance nejzápadnější části Čech*. Praha: Editio Kneifl.
- BURACHOVIČ, Stanislav 2009: *Lexikon osobností Karlovarska*. Karlovy Vary: Promenáda, Muzeum Karlovy Vary.
- GÜNTHER, Manfred – LUTZ, Walter 2011: *Anton Günther. Freiheit zwischen Grenzen. Die Biographie*. Friedrichsthal: Altis-Verlag.

Elektronické zdroje:

- „Anton Günther (Volksdichter)“. *Wikipedia* [online] [cit. 10. 9. 2017]. Dostupné z: <https://de.wikipedia.org/wiki/Anton_G%C3%BCnther_%28Volksdichter%29>.
- „Fichtelberg“. *Wikipedia* [online] [cit. 10. 9. 2017]. Dostupné z: <<https://cs.wikipedia.org/wiki/Fichtelberg>>.
- „Klínovec“. *Wikipedia* [online] [cit. 10. 9. 2017]. Dostupné z: : <<https://cs.wikipedia.org/wiki/Kl%C3%A4novec>>.
- „Liedpostkarte“. *Wikipedia* [online] [cit. 10. 9. 2017]. Dostupné z: <<https://de.wikipedia.org/wiki/Liedpostkarte>>.
- „Plešivec“. *Wikipedia*. [online] [cit. 10. 9. 2017]. Dostupné z: <[https://cs.wikipedia.org/wiki/Ple%C5%A1ivec_\(Kru%C5%A1n%C3%A9_hory\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Ple%C5%A1ivec_(Kru%C5%A1n%C3%A9_hory))>.

Drham is drham or Home is Home: The Picture of Home in the Songs of Anton Günther

Anton Günther (1876–1937), lithographer and singer-songwriter, is considered to be the inventor of song-postcards. He created them during his temporary stay in Prague (1895–1901) while working at a lithography workshop of the A. Haase publishing house. Being separated from the small town of Boží Dar in the Krušné hory mountains (the Ore Mountains, *Erzgebirge* in German) where he was born, Günther reflected his homesickness in his songs. The songs (with lyrics in German) became popular among other natives of the Krušné hory mountains in Prague. To avoid having to frequently copying the songs by hand, the author engraved the songs, completed them with a small picture and printed them as postcards. After his return to Boží Dar, where he inherited a modest homestead, the song-postcards became his welcome subsidiary earnings. The song topics included themes of home, the family environment and the beauties of the mountains, and as such they became models for other authors, who promoted the idea of a great Chebsko region in the 1930s. Recently, a collection of Günther's song-postcards was completed and displayed at an exhibition in the neighbouring Oberwiesenthal, Saxony, Germany. Conversely, the town of Cheb, Czech Republic, managed to buy postcards with regional folk culture themes from private collectors.

Key words: Anton Günther; song-postcards; lithography; the Ore Mountains; German dialect; song lyrics; home; family; the beauty of the mountains.